

Kultura starověkého Blízkého východu 1

(KBS/KSBV1)

Kateřina Šašková, ZS 2014

UGARITSKÉ MÝTY A EPICKÉ TEXTY

KANAÁN A UGARIT

Ugarit (Ra's Šamrá; رأس شمرا; Fenyklový mys)

* *francouzská expedice* – od 1929

* hláskový klínopis – první historicky doložené grafické zachycení abecedy

→ (alpa); ↗↘ (beta); ⌴ (gamlā); ⌵ (kha); ↗↘↗↘ (delta);

⌵⌵ (ho); ↗↘→ (wo); ⌵ (zeta); ↗↘↗↘ (hota); ↗↘↗↘ (tet); ↗↘↗↘

(jod); ↗↘→ (kaf); ↗↘↗↘ (šin); ↗↘↗↘ (lamda); ↗↘⌴ (mem);

↗↘↗↘ (dhal); ↗↘↗↘ (nun); ↗↘↗↘ (zu); ↗↘↗↘ (samka); ↗↘ (ain);

↗↘ (pu); ↗↘ (sade); ↗↘ (qopa); ↗↘↗↘ (raša); ↗↘↗↘

(thanna); ↗↘ (ghain); ↗↘ (to); ↗↘ (i); ↗↘ (u); ↗↘↗↘ (ssu);

⌴ (dělítő)

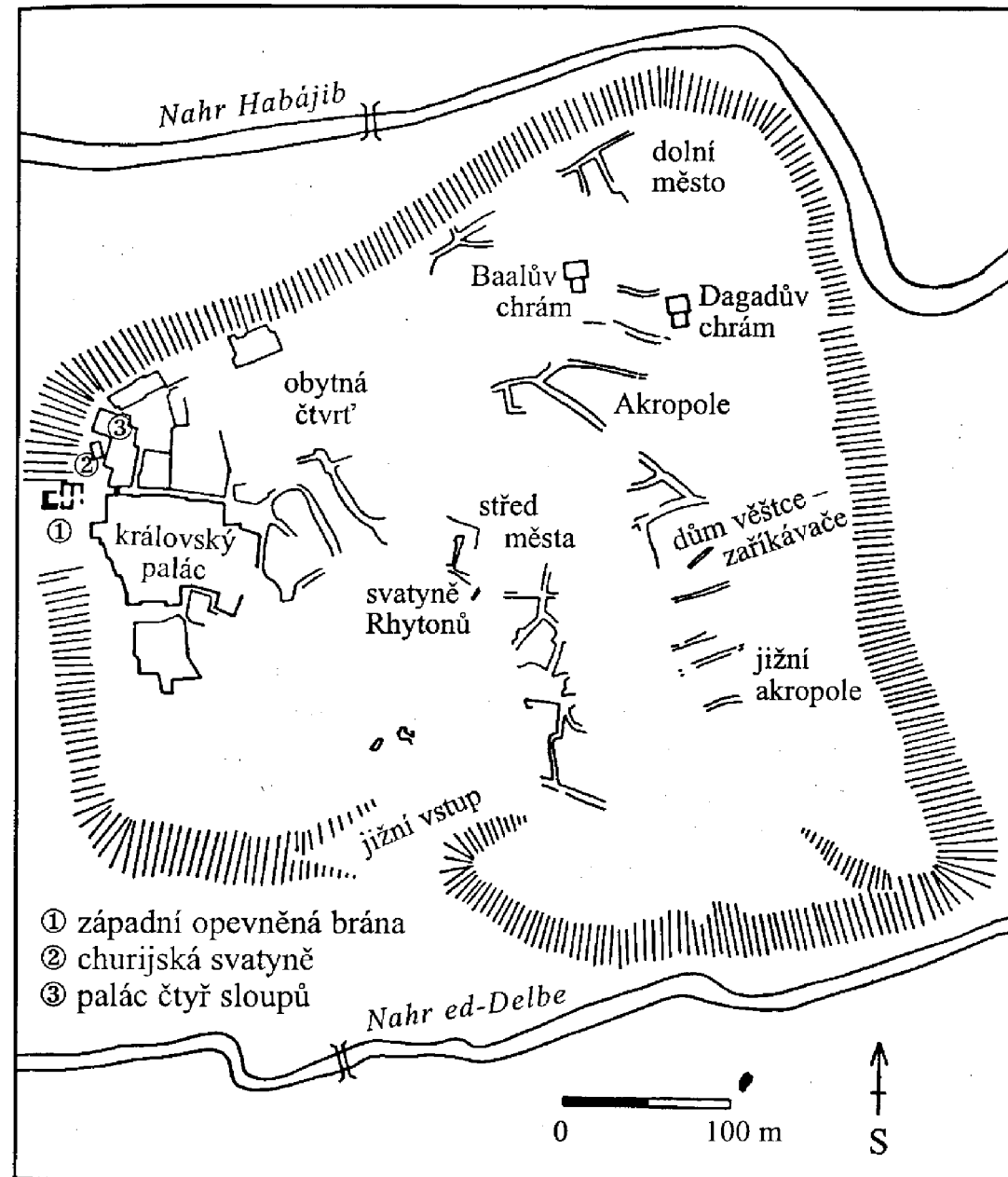
UGARIT

Ugarit (Ra's Šamrá; رأس شمرا; Fenyklový mys)

* *francouzská expedice* - od 1929

* *hláskový klínopis* - první historicky doložené grafické zachycení abecedy

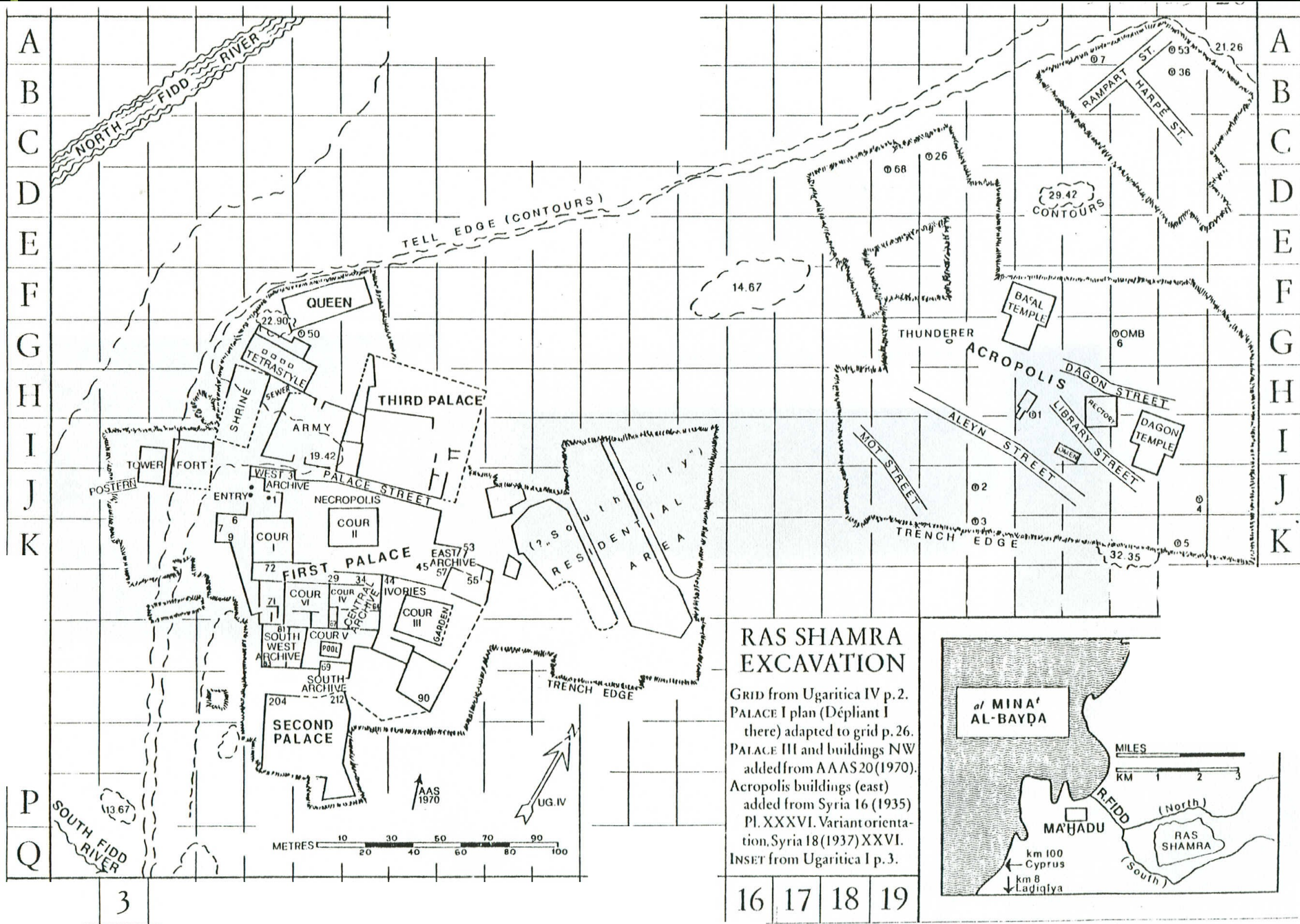
Mapa Ugaritu a ugaritské písmo

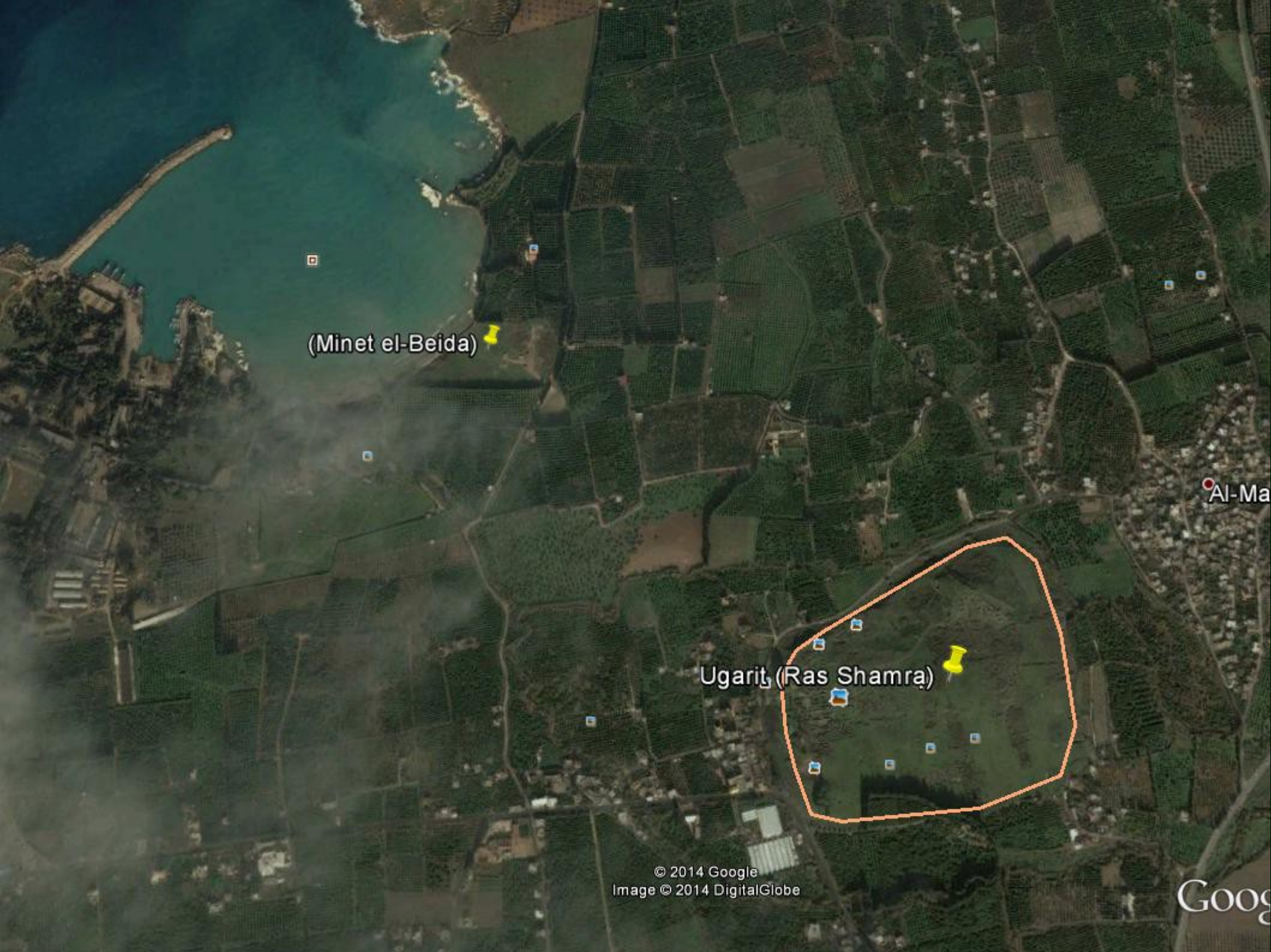
- ① západní opevněná brána
- ② churijská svatyně
- ③ palác čtyř sloupů

a	b	g	h	d	h	w	z	h	t	y	k	š	l	m
ž	n	z	s	'	p	s	q	r	:	g	t	i	u	š

(Minet el-Beida)

Ugarit (Ras Shamra)

Al-Ma

Image © 2014 DigitalGlobe

Google

Ugarit 2008

Ugarit 2008

TEMPLE DE DAGAN
TEMPLE OF DAGAN

معبد داجان

UGARITSKÝ PANTHEON

El (𐎎𐎌)

- ⇒ nejvyšší božstvo
- ⇒ otec ostatních bohů
- ⇒ nepřítel aktivní
- ⇒ identifikován s Daganem
- ⇒ „stvořitel stvořeného“
- ⇒ „otec let“
- ⇒ „otec člověka“

Ašera (také Aširtu, Ašertu, Ašratum či Athirat)

- ⇒ Elova choť
- ⇒ „matka/stvořitelka bohů“
- ⇒ „paní moře“

UGARITSKÝ PANTHEON

Baal (בַּעַל)

- ⇒ bůh bouře
- ⇒ „vítězný pán“
- ⇒ „jezdec/vozataj na oblacích“
- ⇒ identifikován s Hadadem
- ⇒ sídlo Cafon (Ṣapan)

Anat

- ⇒ bohyně lásky, války a lovu
- ⇒ Baalova choť
- ⇒ „panna“

Baalova stéla
(AO 15775; Louvre; Ugarit)

UGARITSKÝ PANTHEON

Jam (יָם) – bůh vodstva, „soudce Nahar“ (נָהָר)

Mót (מָוֶת) – suchá země bez života, bůh smrti

Šapš (Slunce) – sluneční bohyně

Jarich (Měsíc; יָרֵחַ) – měsíční bůh

Šachar (שַׁחַר) a **Šalim** – Jitřenka a Večernice)

Košarat – bohyně plodnosti

Choron – bůh zmaru

Rešef – bůh nemocí a epidemií i jejich léčby, dveřník podsvětí

Gofen a **Ugar** – božští poslové

Košar-a-Chasis – „dvojbožstvo“ řemeslníků

KANONICKÝ SEZNAM BOHŮ

* vedle tohoto seznamu v
textech i jiná božstva

* v Ugaritu bylo známo a
částečně uctíváno asi **100**
božstev

1.47 1il.spn 2ilib 3il 4dgn 5b'lspn	1.118 1ilib 2il 3dgn 4b'lspn	RS 20,24 DINGIR abi ilum ^{lum} dagan dadad bel huršan hazi	překlad: Bohové cafonští ¹ Bůh otců El Dagan (1. ²) Baal Cafonský
6b'lm 7b'lm 8b'lm 9b'lm 10[b]'lm 11[b'l]m	5b'lm 6b'lm 7b'lm 8b'lm 9b'lm 10b'lm 11b'lm	dadad dadad dadad dadad dadad dadad dadad	(2.) Baal (3.) Baal (4.) Baal (5.) Baal (6.) Baal (7.) Baal
12[arš]wšmm 13[ktr]t 14[yrh] 15[spn] 16[ktr] 17[pdry] 18['ttr] 19[grmwthmt]	11aršwšmm 12ktrt 13yrh 14spn 15ktr 16pdry 17'ttr 18grmw[thmt] ⁴	didim ù idim sasuratum sîn huršan hazi ea hebat aštabi huršanu ^M u amutu[m] ašratum anatum šamaš allatum išhara ištari ^{štar} ilânu ^M tillat dadad nergal dadmiš puhur ilâni ^M tâmtum DUGBUR.ZI. NÍ G.NA iskinarum MA.LIK.MEŠ salimu	Země a Nebe Košarat Jarich Cafon Košar Pidraj Aštar Hory a Propastná tůň/Údolí Ašera Anat Šapš Arcaj Ušcharaj/Aštar ⁵ Aštar/Ušcharaj Božští pomocníci Baalovi Rešef Dadmiš Shromáždění bohů Jam Kadidelnice Lyra Milkóm Šalim
20[atrt] 21['nt] 22[šp]š 23[a]ršy 24[u]šhry 25[']ttrt 26ilt'žrb'l	19[a]trt 20'nt 21špš 22aršy 23ušhry 24'ttrt 25ilt'žrb'l		
27ršp 28ddmš 29phrilm 30ym 31uht	26ršp 27ddmš 28phrilm 29ym 30uht		
32knr 33mlkm 34šlm	31knr 32mlkm 33šlm		

Baalova stéla
(AO 15775; Louvre; Ugarit)

hlava bohyně plodnosti

(AO 15725; Louvre; dn. Minet el Beida, přístav Ugaritu)

bohyně plodnosti
(AO 14716; Louvre; dn. Minet el Beida, přístav Ugaritu)

„Paní zvíře“
(AO 11601; Louvre; dn. Minet el Beida, přístav Ugaritu)

KOSMOLOGIE

- * žádné systematické vylíčení
- * **kosmos** - oblast řádu obklopená vodním chaosem
- * **chaos** - vodní propastná tůň - **thm** (hebr. תְּהוֹם)
  - ⇒ případně jejich **dvojice** - jedna nad a jedna pod světem
  - ⇒ vládcem **Jam - ym** (hebr. יָם) - **Moře**
    - také **Soudce Nahar** (hebr. נָהָר) - **Proud** či **Řeka**
  - ⇒ dračí příšera **Litan - ltn** (bibl. Livjátán)
- * země - **arṣ** (hebr. אֶרֶץ) - zároveň označuje podsvětí
  - ⇒ hranicí břeh smrti či řeka **Šalchu**
- * **podsvětí** - „dům svobody“, „chřtán“, „jícen“, „duše“, „útroby boha Móta“
- * **sídlo bohů** - hora **Cafon** - ṣpn (Ṣapan)

Cafon
(dn. Džebel al-Aqra; جبل الأقرع)

KOSMOLOGIE

* *orientace v prostoru*

⇒ **sever** (**šmal**, hebr. שמאל) – po levici

⇒ **jih** (**ymn**, hebr. ימין) – napravo

⇒ **východ** (**qdm**, hebr. קדים) – vepředu

⇒ **západ** (**ahr**, hebr. אחרון) – vzadu

* *orientace v čase*

⇒ **minulost** (**qdm**, hebr. קדם) – „to vepředu“

⇒ **budoucnost** (**ahrm**, hebr. אחרית) – „to vzadu“

BAALŮV CYKLUS

- * v dosud známé podobě napsaný na *šesti tabulkách*
- * většinou dělen do *tří hlavních částí*:
  - ⇒ 1. *Baal a Jam*
  - ⇒ 2. *Stavba Baalova domu/chrámu*
  - ⇒ 3. *Baal a Mót*
  - ⇒ text každého *dílu* na *dvou tabulkách*
- * pravděpodobný název „*O Baalovi*“
- * pisatelem **Ilimilku**, obětník **Niqmadua**, krále Ugaritu
- * *diskuse o původním rozsahu a obsahu*

BAALŮV CYKLUS

* Baal a Jam/Nahar

- ⇒ text značně *zlomkový*
- ⇒ **Jam** vyslal posly *s požadavkem*, aby mu byl **Baal** vydán
- ⇒ *bohové* se v čele s **Elem** rozhodli **Baala vydat**
- ⇒ **Baal** získal *mocného spojence* - boha *řemeslníka* **Košara** a **Chasise**
- ⇒ vyrobeny *dva kyje* - **Jam/Nahar** poražen

* v textu vystupují: **Baal**, **Jam/Nahar**, **El**, **Košar** a **Chasis**

BAALŮV CYKLUS

* Stavba Baalova domu/chrámu

- ⇒ **Baal** usiloval stavbu svého *domu/chrámu*
- ⇒ požádal **Anat**, aby se za něj u **Ela** přimluvila
- ⇒ **Anat** byla odmítnuta
- ⇒ dar pro **Elovu** družku **Ašeru**
- ⇒ **Ašera** se pak přimluvila a její prosba byla vyslyšena
- ⇒ **Košar** a **Chasis** pak Baalovi postavili chrám
- ⇒ **Baal** ujal *vlády nad světem*

* v textu vystupují: **Baal, Anat, El, Ašera, Košar** a **Chasis**

BAALŮV CYKLUS

* Baal a Mót

- ⇒ zápas **Baala** a **Móta** o *panství nad světem*
- ⇒ **Baal** sestoupil do *podsvětí*
- ⇒ **Anat** jej našla a s pomocí **Šapš** pohřbila
- ⇒ bylo potřeba ustanovit *nového krále* nad světem, nikdo vhodný se *nenášel*
- ⇒ **Anat** se *utkala* s **Mótem**
- ⇒ **Baal** se opět navrátil mezi živé
- ⇒ konečný zápas s **Mótem**
- ⇒ **El** je na **Baalově** straně
- ⇒ **Mót** uznal **Baalovo** panství nad světem

* v textu vystupují: **Baal, Mót, Anat, Šapš, Ašera, El, Aštar**

DALŠÍ MYTHOLOGICKÉ TEXTY

Láska Baala a Anat (KTU 1.10)

* v textu vystupují: **Baal, Anat**

Milostná předehra Baala a Anat (KTU 1.11)

* v textu vystupují: **Baal, Anat, Košarat**

Narození Žravců (KTU 1.12)

* v textu vystupují: **Baal / Hadad, El, Žravci**

Anatin žalm (KTU 1.13)

* v textu vystupují: **Baal, El**

Šachar a Šalim (KTU 1.23)

* v textu vystupují: **Šachar, Šalim**

O Nikale a Košarat (KTU 1.24)

* v textu vystupují: **Nikal, Jarich, Košarat**

EPICKÉ TEXTY

O Keretovi (*lkrt*; KTU 1.14-1.16)

* v textu vystupují: **Keret**, **Rešef**, **El**, **Churija**, **Pabil** (z království Udum), **Ašera**, **Baal**, **Jacibu**, **Šaatiqat**, **Choron**, **Aštart**

O Aqhatovi (*laqht*; KTU 1.17-1.19)

* v textu vystupují: **Danel** (*dnil*; také **Danil** / **Daniel**), **El**, **Baal**, **Košar** a **Chasis**, **Aqhat**, **Anat**, **Jatipan**, **Pughat**

RPUM TEXTY

* také „*Rafaim texty*“ (*refā'îm* (říše stínů; רַפָּאִים))

* *tři texty*

* *Rpum*

⇒ božské bytosti (*ilnyni*) či bohové (*ilm*), snad deifikované duše *mrtvých králů* nebo jiných hrdinů

⇒ skupina *aristokracie* nebo aristokratických bojovníků na vozech, případně o kněžská kasta

⇒ nebo *skupina božstev*, patronů města či království

KONEC